

La societat que no surt a les planes dels diaris

Experts en treball social opinen que la pobresa només interessa quan genera violència

—Ignasi Riera—

Constatem que la pobresa té mala premsa. ¿Perquè no ven? ¿O potser perquè les imatges de pobresa i/o de marginacions diverses ofenen massa sensibilitats? Al capdavant, el resultat pot ser força semblant: si ni els lectors, ni els mitjans, ni els professionals de la informació se senten motivats a parlar de la pobresa, aquesta deixarà d'existir als mitjans, es convertirà en un reducte destinat a informacions pintoresques. Només accedirà als llindars de la informació d'interès quan la pobresa generi violència, desordre, trencament de la normalitat.

Ignasi Riera i Eugeni Madueño, dos dels participants en l'acte organitzat al Col·legi de Periodistes al qual es fa referència en l'article d'aquesta plana.

Els estudis ens diuen que hi ha molts pobres a Europa: pobres en xifres absolutes —el cas de persones, llocs i famílies afectats per situacions de pobresa extremes— i pobres en xifres relatives —per sota de la meitat de la renda per càpita mitjana d'un país. Catalunya també té pobres, en proporcions semblants a la resta de països de la CEE, és a dir: menys que Irlanda o Grècia i més que la majoria de països de la Comunitat. La lluita contra la pobresa i contra les diverses formes de marginació social es concreta, a Europa, a través dels plans de lluita contra la pobresa.

En aquests moments, els experts comunitaris debaten les mesures aplicables per frenar i per eradicar progressivament la pobresa, en el marc del III Pla de Lluita contra l'Exclusió Social. Com en els plans anteriors, en aquest s'insisteix també en la importància dels mitjans de comunicació tant per avaluar i detectar les situacions de marginació més frapants en l'Europa dels canvis com en la funció de coordinació d'esforços, públics i privats, en aquestes propostes de lluita contra la pobresa.

En la línia de les propostes dels col·lectius de periodistes solidaris i d'iniciatives com la del tractament de la problemàtica de la situació dels treballadors estrangers a Catalunya, el 23 de març del 93 ha tingut lloc al Col·legi de Periodistes de Catalunya una jornada de reflexió en què han participat experts en treball social i professionals de la informació, i també responsables polítics del Parlament de Catalunya, del govern de la Generalitat i de l'Ajuntament de Barcelona.

250.000 famílies pobres a Catalunya

Jordi Estivill, que va ser el coordinador responsable dels nou volums del *Mapa de la pobresa a Catalunya*, elaborat des del Gabinet d'Estudis Socials per encàrrec de la Conselleria de Benestar Social i amb l'ajut de fons comunitaris, insisteix en algunes dades bàsiques: la pobresa, a Catalunya, no és únicament un fenomen personal sinó també col·lectiu o de grups. Que un 1,6 per cent de la població catalana es trobi en un estadi de pobresa absoluta significa que hi ha prop de 27.000 famílies a Catalunya que viuen en aquesta "situació d'alt risc social". I que en un estadi menys greu 250.000 famílies —més de sis-centes mil persones— hagin de ser considerades pobres a Catalunya. La pobresa s'incrementa entre els vells, les dones, els que estan en l'atur i entre els que no han nascut a Catalunya. El fet que els subsidis familiars de Catalunya siguin pitjors que

— La pobresa pot acabar reclosa, als mitjans de premsa, en un reducte destinat a informacions pintoresques —

a la majoria de països de la CEE agreuja la situació de pobresa i els graus de desigualtat al si de la població de Catalunya.

Per la seva banda, Joan N. Garcia-Nieto insisteix en les conseqüències de l'atur sobre els increments tant de la marginació, en termes abstractes, com de la desmoralització social, en moltes persones que s'han convertit, molt joves encara, en 'aturats sense retorn', és a dir: sense esperança de tornar als circuits laborals. Al llarg dels darrers anys, són molts els que han passat del treball fix al treball precari. A més, l'economia submergida —amb índexs que alguns avaluen com del 20% del total del mercat de treball—, que mai no garanteix estabilitat laboral, ajuda a incrementar la impressió d'inutilitat entre els que han quedat exclosos de la feina i no tenen elements bàsics de formació per aspirar a la reinserció laboral. Cas especial seria el dels joves, víctimes sovint del fracàs escolar, que ja són, des de bon començament, "irrecuperables", des d'una òptica de futurs, possibles, treballadors, fet que els encarrila cap a situacions d'exclusió total.

Pilar Malla, secretària general de Càritas de Barcelona, opina que el de la pobresa és, per damunt de tot, un problema polític: els recursos públics per lluitar contra la marginació són insuficients, mal distribuïts i més d'un cop mal gestionats. ¿No deu ser que per esltaviar(?) diners, a l'hora de la prevenció, la societat es gasta molts diners per reparar els estralls socials subsegüents? Pilar Malla insisteix en la gravetat de moltes històries reals de pobres-vells, que potser han de viure sols i per als quals és urgent una teràpia social que els permeti passar de desesperats a pobres, mitjançant el suport de treballadors socials que els ofereixin ajut per menjar, netejar la casa, ser usuaris dels serveis mèdics, atendre'ls en centres de dia, etc. Amb la crisi, les demandes es multipliquen per tres mentre que els recursos són cada cop més insuficients.

La difícil solidaritat

Per la seva banda, el representant de "Justícia i Pau", Sebastià Benet, ens parla dels nous tipus de pobresa i de les peculiaritats dels sectors marginals, que no solen ser capaços d'organitzar-se per donar a conèixer la seva "causa". El marginat no sol actuar com a grup, pensa únicament en la urgència de sobreviure. És difícil, a més, que en el marc de l'actual sistema polític —on tot ens porta a ser competitiu— les línies de força de la solidaritat ajudin a resoldre desequilibris.

La dificultat dels grups marginals de comunicar-se entre ells, de comunicar el seu problema, de pressionar sobre els poders públics, d'accedir als mitjans de comunicació suggereix múltiples interrogants i porta diversos professionals de la comunicació a plantejar-se una pregunta bàsica: ¿quina llengua parlen els col·lectius més marginats? La sociòloga, i col·laboradora de premsa, Eulàlia Solé i Romero ha estudiat la

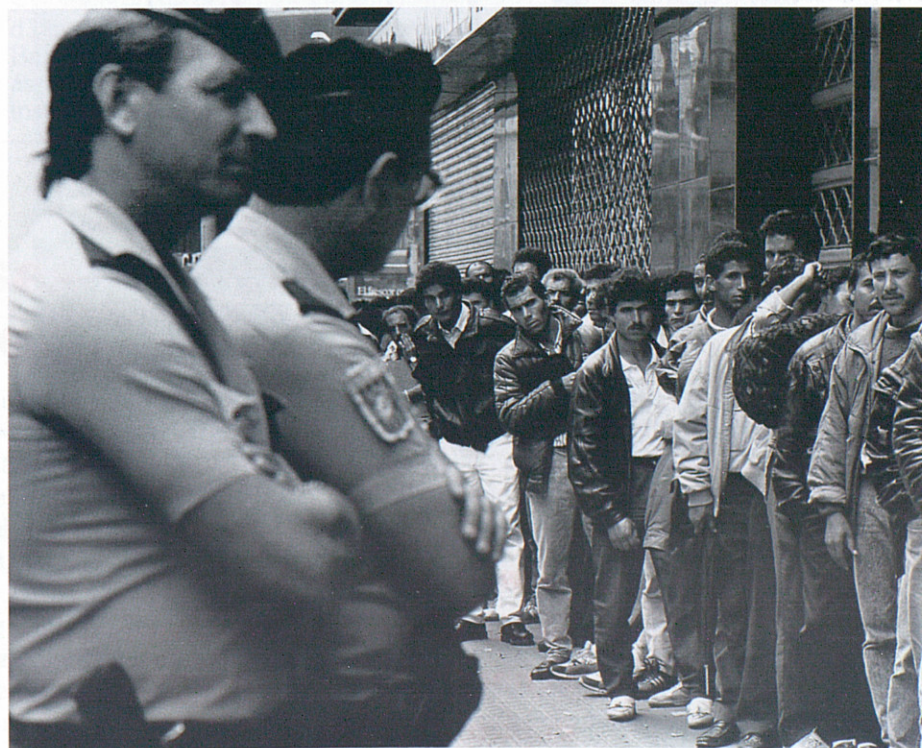
incidència de les qüestions socials en els mitjans de comunicació, des dels llibres, les revistes, la premsa diària... a la ràdio i a la televisió. Eulàlia Solé denuncia tant les frivolitats informatives, que poden ajudar a desenfocar encara més les qüestions que preocupen els sectors més marginals, com l'obsessió per imposar missatges que expliquin que la vida és de color de rosa, que les desigualtats amb prou feines existeixen.

En aquesta línia, Jaume Sayrach, regidor de Santa Coloma de Gramenet i durant molt temps impulsor de 'Grama', subratlla el silenci del Quart Món —la creu oculta d'uns països, triomfant, als mitjans de comunicació. Un quart món que es converteix en actualitat excepcional quan hi ha notícies de sang i fetge, d'agressions o de desastres.

Els interessos dels periodistes

En una situació així —Eugeni Madueño diu que "quan una realitat no ens agrada diem que no existeix: diner i poder, interessos bàsics de la nostra societat, acaben essent els interessos bàsics dels periodistes"— s'imposa una certa crida tant als responsables dels mitjans com als professionals que hi treballen, per tal que hi aparegui reflectida, amb més objectivitat, la societat on es mouen.

Pot ser d'interès els intercanvis, proposats per la presidenta de la comissió d'afers socials del Parlament de Catalunya, Rosa Barenys, entre representants dels col·legis de periodistes i els d'assistents socials, d'una banda, i amb els advocats que coneixen les derivacions legals de les situacions socials extremes, d'una altra. El tema, només encetat, obre perspectives de futur. Que no en va Frederic Rahola, que va ser fins a la seva mort Síndic de Greuges de Catalunya, havia publicat, en l'informe al Parlament corresponent al 1989, un llibre segon sobre les marginacions realment existents a Catalunya. On també recordava la importància de la mediació seriosa, sense sensacionalismes i amb dades contrastades, dels periodistes a l'hora de col·laborar eficaçment en la detecció de desequilibris socials i en les propostes per eradicar-los. ●

— **La mediació dels periodistes pot ser decisiva a l'hora de col·laborar en la detecció de desequilibris socials** —